

Poznań, 5 stycznia 2026 r.

Prof. UAM dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska
Wydział Historii
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Piotra Frąckowiaka
pt. *Historia szczecińskiej ekonomii akademickiej 1955-1985*,
Szczecin 2025, ss. 389,
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Radosława Gazińskiego

Jednym z elementów konstytuujących tożsamość środowiska akademickiego jest refleksja nad dziejami poszczególnych dyscyplin, jednostek organizacyjnych czy ośrodków naukowych. Bez odpowiedniego zgłębienia etapów i kierunków ich rozwoju trudno zdiagnozować w jakim miejscu się one dziś znajdują i ocenić perspektywę na przyszłość. W badaniach historycznych to zainteresowanie dziejami danej dyscypliny naukowej wynika z podstawowej zasady myślenia historycznego, czyli genetyzmu, zakładającej poszukiwanie korzeni współczesności i wykrywanie jej źródeł, aby zrozumieć genezę danego zjawiska lub problemu. Jest często punktem wyjścia do dalszych konstatacji i niezbędnym etapem do budowania poczucia odrębności. Dla niektórych to także ważny element procesu kreowania marki danej dyscypliny naukowej, w którym musimy najpierw dokonać analizy tego, co osiągnęliśmy (drogi jaką przebyliśmy), aby zaplanować konieczne zmiany i osiągnąć sukces.

Badania nad dziejami szkolnictwa wyższego w poszczególnych ośrodkach naukowych rozwijają się dość nierównomiernie, co warunkują różne czynniki, jak np. wielkość uczelni, czas jej działalności czy zasoby kadrowe. Zazwyczaj uczelnie o długiej tradycji i rozbudowanej strukturze częściej dysponują bogatym dorobkiem własnych opracowań historycznych, podczas gdy młodsze lub mniejsze instytucje mają ich wyraźnie mniej, a badania nad ich dziejami są zwykle mniej rozbudowane. Na tym tle Pomorze Zachodnie i Szczecin znacząco się wyróżniają, mogąc poszczycić się dość licznymi publikacjami dotyczącymi historii nauki rozwijającej się w tym regionie po 1945 roku.

Recenzowana rozprawa doktorska mgr Piotra Frąckowiaka wpisuje się właśnie w ten nurt badań historycznych, uzupełniając obraz dziejów szczecińskiego ośrodka naukowego o całościową refleksję poświęconą rozwojowi ekonomii (jako dyscypliny nauki) w ramach organizacyjnych Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego Transportu Politechniki

Szczecińskiej w latach 1955-1985. Opierając się na bogatym materiale źródłowym i literaturze Autor szczegółowo opracował i przedstawił w oryginalnej formule etapy jej funkcjonowania początkowo w szczecińskim oddziale Akademii Handlowej w Poznaniu, przekształconym następnie w Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Szczecinie, a potem w ramach Politechniki Szczecińskiej. Całość swoich rozważań prezentuje na tle wydarzeń powojennej historii Pomorza Zachodniego, starając się uwzględnić specyficzne uwarunkowania tworzenia się szkolnictwa wyższego w Szczecinie. Co warto podkreślić uwzględnia w badaniach kluczowe obszary działalności ekonomii jako dyscypliny naukowej (czyli badania i kształcenie), które zarówno w przeszłości, jak i obecnie stanowią podstawę jej oceny. Obraz ten dopełnia opisem prawnych i organizacyjnych podstaw funkcjonowania tej dyscypliny w poszczególnych etapach jej rozwoju, a także prezentacją specyficznych problemów, które w danym okresie miały istotne znaczenie, jak np. ideologizacja uczelni w latach 40., plany powołania Akademii Transportu w latach 50. czy dylematy związane z utworzeniem samodzielnej uczelni ekonomicznej w latach 80. Wybór tematu uważam zatem za w pełni uzasadniony, również z tego względu, że do tej pory nie mieliśmy do czynienia z tak obszernym i syntetycznym opracowaniem dziejów ekonomii (jako dyscypliny naukowej) na uczelniach w Szczecinie po 1945 r., opartym na solidnych podstawach źródłowych. Liczne publikacje jubileuszowe i opracowania wspomnieniowe, dotyczące wybranych aspektów rozwoju akademickiej ekonomii w ośrodku szczecińskim nie były w stanie zaprezentować nam całościowego obrazu funkcjonowania tej dyscypliny. Doktorant trafnie ocenił potrzebę uzupełnienia istniejącej w tym zakresie luki: „O ile historia początków akademickiej ekonomii szczecińskiej została już opisana, o tyle okres rozwoju tej dziedziny nauki w ramach Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego Transportu istniejącego w latach 1955-1985 pozostaje nadal tematem nierozpoznanym” (s. 5) – jak pisze we wstępie rozprawy doktorskiej.

Mgr Piotr Frąckowiak podstawowy cel swej dysertacji sformułował przejrzysto i prosto, jako „próbę całościowego ujęcia rozwoju szczecińskiej ekonomii akademickiej” (s. 7). Jako dodatkowe uzasadnienie podejmowanych przez siebie badań wskazał również na wyjątkowe w skali kraju kompleksowe podejście szczecińskiego środowiska ekonomistów do przedmiotu swoich badań, łączące m.in. ekonomikę transportu z naukami technicznymi, rachunkowością i finansami przedsiębiorstw transportowych. W Jego opinii zasługuje ono na „szersze opracowanie, które ukaże w pełni wyjątkowość szczecińskiego ośrodka akademickich badań ekonomicznych” (s. 5). Z tak rozumianego celu ogólnego wyprowadził następnie trzy problemy badawcze: dotyczące zbadania (1) początków szczecińskiej akademickiej ekonomii w latach 1946-1955, z podziałem na dwa etapy funkcjonowania: w strukturze Akademii

Handlowej w Poznaniu – Oddział w Szczecinie oraz w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Szczecinie, (2) organizacji i rozwoju szczecińskiej akademickiej ekonomii w ramach Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Transportu Politechniki Szczecińskiej w latach 1955-1985 (również z podziałem na dwa etapy: lata 1955-1970 i 1970-1985) oraz (3) dyskusji na temat dalszych losów tej dyscypliny w Szczecinie wobec planów utworzenia samodzielnej uczelni ekonomicznej i uniwersytetu na początku lat 80. XX wieku. Zarysowany w ten sposób plan badawczy został przez Doktoranta w pełni zrealizowany i objął dogłębną analizę losów szczecińskiego środowiska akademickiego w jego początkowym etapie rozwoju, czyli w latach 1946-1955, co stanowiło wprowadzenie do syntezy dziejów ekonomii szczecińskiej w strukturze Politechniki Szczecińskiej w latach 1955-1985 oraz niezbędny kontekst do odtworzenia wydarzeń dotyczących dyskusji prowadzonej w środowisku ekonomicznym nad wyborem przyszłej drogi rozwoju, zapoczątkowanej pod koniec lat 70., ale mającej swoją kulminację w pierwszej połowie lat 80.

W swoich badaniach dr Piotr Frąckowiak wykorzystał typowe dla warsztatu naukowego historyka metody badawcze (indukcyjną, statystyczną, filologiczną), biorąc pod uwagę przede wszystkim charakter prowadzonych badań oraz rodzaj i liczbę materiałów źródłowych. Swoje rozważania, mieszczące się w nurcie klasycznej (ale w pozytywnym znaczeniu) historiografii, oparł na obszernym zestawie źródeł pisanych, wśród których największą część stanowiły źródła archiwalne przechowywane w Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego, Archiwum Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, Archiwum Państwowym w Szczecinie i Archiwum Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Uzupełnienie tych materiałów stanowiły źródła drukowane w postaci dzienników ustaw, dzienników ministerialnych, edycji źródeł oraz bibliografii publikacji pracowników naukowo-dydaktycznych. Jest to, w mojej ocenie, wystarczająco obszerna podstawa do przeprowadzenia analizy, interpretacji i wyciągnięcia całościowych wniosków.

Temat badań został sformułowany konkretnie i w pełni odpowiada treściom zawartym w poszczególnych rozdziałach ocenianej rozprawy doktorskiej. Zakres problemowy przeprowadzonych analiz został wyznaczony dość szeroko, obejmując praktycznie trzy różne etapy w dziejach ekonomii akademickiej w Szczecinie, rozgrywające się w ramach trzech odrębnych uczelni, w tym jednej o charakterze prywatnym. Podobnie szeroko Doktorant ujął pojęcie ekonomii jako dyscypliny naukowej, rozumiejąc w jej ramach nie tylko prowadzone badania naukowe, ale również kadre badawczo-dydaktyczną (według współczesnej nomenklatury), programy studiów, rekrutację, liczebność studentów i sprawy studenckie. Rozległy jest także zasięg chronologiczny podjętych badań (ponad 30 lat) i wynikający z niego

zestaw materiałów źródłowych, do których musiał dotrzeć. Słuszna zatem wydaje się Jego decyzja o przyjęciu chronologicznego układu pracy i prezentacji wyników przeprowadzonych badań według wspomnianych etapów rozwoju ekonomii akademickiej w Szczecinie, na tle których ukazał specyfikę funkcjonowania tej dyscypliny w ramach Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego Transportu Politechniki Szczecińskiej.

W tym miejscu pozwolę sobie na kilka uwag dotyczących przyjętej przez Doktoranta struktury rozprawy doktorskiej. Przede wszystkim uwagę zwraca brak konsekwencji w stosowanej nomenklaturze w tytułach podrozdziałów, a co za tym idzie nieprecyzyjne użycie poszczególnych pojęć. W przypadku pojęcia „kadry”, mając na myśli nauczycieli akademickich zatrudnionych w danej uczelni, prowadzących badania i kształcenie w ramach analizowanej dyscypliny naukowej, w dwóch pierwszych podrozdziałach mgr Piotr Frąckowiak stosuje dookreślenie „kadra dydaktyczna” (choć opisuje też pracowników administracyjnych, technicznych i pracowników biblioteki), natomiast w rozdziale drugim użył jedynie ogólnego sformułowania „kadra”. Kadra dydaktyczna natomiast oznacza w praktyce jedynie tych pracowników uczelni, którzy prowadzą zajęcia na danym kierunku studiów. Użycie takiego sformułowania w podrozdziale 1.2.4 jest nieuprawnione, zwłaszcza wobec omawiania prac naukowych w rozdziale kolejnym. Równie niekonsekwentnie Doktorant używa pojęć takich, jak „kształcenie”, „dydaktyka” i „studenci”. Przykładowo, pod hasłem „studenci” w podrozdziale 1.1.6 opisuje ich liczebność, pochodzenie, postępy w nauce, problemy ze studiowaniem, życie kulturalne i naukowe oraz rekrutację. Gdy w podrozdziale 1.2 oddzielnie omawia zasady rekrutacji studentów i oddzielnie kwestie pozostałe, jak liczebność studentów na poszczególnych rocznikach, zdawalność egzaminów czy problem rezygnacji ze studiów. Jeszcze inaczej do tej problematyki podszedł w podrozdziale 2.5, zatytułowanym „Kształcenie, dydaktyka i sprawy studenckie”, omawiając ponownie wszystkie powyżej wymienione zagadnienia. Podobnie jest także w odniesieniu do takich pojęć, jak „nauka” i „prace naukowo-badawcze”, które Doktorant stosuje jako tożsame. Prawdopodobnie uległ on językowi analizowanych materiałów źródłowych, przejmując pojęcia używane w konkretnych sprawozdaniach czy protokołach. Dodatkowo, zawartość analizowanego materiału źródłowego dla danego okresu badań narzuciła niejako zakres podejmowanej przez niego problematyki. O ile może to być w pewnym stopniu zrozumiałe, biorąc pod uwagę fakt, iż trudno pisać o problemach, których nie ma opisanych wprost w źródłach, to jednak nie jest właściwe tak daleko idące „prowadzenie” badacza przez źródła. To on powinien wiedzieć, jakie problemy chce badać i czego ma poszukiwać w materiałach źródłowych, zdając sobie sprawę, jaką w danej epoce (okresie) stosowano nomenklaturę. Zwracam też uwagę na nieuprawnione

dzisiaj określenie ekonomii jako „dziedziny nauki” (np. s. 5). Zgodnie z obowiązującą od 2018 r. klasyfikacją dyscyplin nauki, ekonomia jest dyscypliną naukową w ramach dziedziny nauk społecznych.

Rozprawa ma trójdzelną strukturę o układzie chronologiczno-problemowym, której odpowiadają trzy rozdziały. Pierwszą część stanowi obszerne przedstawienie początków szczecińskiej ekonomii akademickiej w latach 1946-1955 (rozdział I), w części drugiej omówione zostały dzieje tej dyscypliny w ramach Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego Transportu Politechniki Szczecińskiej w latach 1955-1985, czyli zasadniczy obszar badań (rozdział II), natomiast dopełnieniem tych rozważań jest rozdział III, częściowo pokrywający się chronologicznie z rozdziałem II, ale prezentujący kilkuletnią dyskusję nad możliwymi drogami rozwoju ekonomii szczecińskiej. Całość rozprawy doktorskiej dopełnia wstęp, zakończenie, bibliografia, załączniki oraz spis tabel i załączników. Praca liczy 390 strony i przygotowana została estetycznie, z dużą dbałością o styl wypowiedzi.

Uzasadnienie prowadzenia badań nad dziejami szczecińskiej ekonomii akademickiej i stan dotychczasowej refleksji na ten temat mgr Piotr Frąckowiak omówił obszernie we wstępie recenzowanej pracy. Przedstawił tam także wykorzystane przez siebie metody badawcze, materiał źródłowy oraz strukturę rozprawy i problemy poruszane w poszczególnych rozdziałach. Wstęp jest napisany bardzo syntetycznie i klarownie, dobrze sygnalizując dalszą zawartość rozprawy. To, czego mi w nim zabrakło, to bardziej pogłębionej refleksji nad koncepcją badań, a zwłaszcza jednoznacznie sformułowanych pytań badawczych.

W rozdziale I rozprawy mgr Frąckowiak przedstawił początki szczecińskiej ekonomii akademickiej w latach 1946-1955. Swoje rozważania rozpoczął od krótkiego syntezy sytuacji polityczno-społecznej Szczecina po zakończeniu II wojny światowej aż do końca pierwszej połowy lat 50, a następnie w pierwszym podrozdziale omówił okoliczności powołania w Szczecinie Oddziału Akademii Handlowej w Poznaniu, a także prawne i organizacyjne podstawy jej funkcjonowania, majątek i finanse (była to szkoła prywatna), skład i liczebność kadry, programy studiów, zasady dyplomowania oraz liczebność i pochodzenie studentów wraz z ich życiem naukowym. Trafnym dopełnieniem tego obrazu jest fragment poświęcony ideologizacji uczelni w tamtym okresie, a zwłaszcza przywołanie działalności Podstawowej Organizacji Partyjnej na uczelni i wskazanie przykładów ataków na kadre profesorską. O ile specyfika sytuacji politycznej w Polsce lat 40. wymagała odniesienia się do ideologizacji uczelni, o tyle trudno znaleźć uzasadnienie dla ostatniego fragmentu podrozdziału (1.1.8) dotyczącego roli Akademii Handlowej w początkach szczecińskiego środowiska ekonomicznego. Jeżeli ten podrozdział miał być formą podsumowania rozważań dotyczących

lat 1946-1950, to zdecydowanie jest zbyt skrótowy, a końcowa teza, że „bez utworzenia w Szczecinie oddziału poznańskiej uczelni być może nie udałoby się w późniejszym okresie utworzenie silnego, rozwijającego się i prężnie działającego środowiska ekonomistów” (s. 43) jest postawiona za późno. Przyjmując, że zasadniczym celem rozprawy doktorskiej jest ustalenie dziejów akademickiej historii w Szczecinie w latach 1955-1985, to rozdział pierwszy powinien mieć charakter wprowadzenia, w którym autor zawiera już konkretne konstatacje, a nie prowadzi analiz zwieńczonych podsumowaniem. Ten ostatni podrozdział – w moim przekonaniu – należałoby umieścić na samym początku, niejako uzasadniając, dlaczego w ogóle o tym okresie rozwoju ekonomii szczecińskiej należało pisać. Dla uspoźnienia całości rozważań w podrozdziale I, sugerowałabym również nadać tytuł narracji na s. 11-16 i wprowadzić ją w ogóle jako pierwszy podrozdział. Dziwi mnie ponadto, dlaczego w tej części pracy zabrakło informacji o badaniach naukowych z tego okresu. Zdając sobie sprawę z ograniczeń badawczych i publikacyjnych pierwszych lat powojennych, to jednak zatrudniani w szczecińskim oddziale Akademii Handlowej naukowcy reprezentowali jakieś kierunki badawcze i mieli swoje specjalizacje. Najprawdopodobniej w dokumentach tej uczelni są głównie dane statystyczne i ewentualnie nazwiska kadry wraz zajmowanymi stanowiskami, ale warto było z innych źródeł ustalić przynajmniej problematykę (specjalizację) badań wymienionych w tekście osób.

Podobną strukturę treści zawiera podrozdział drugi, odnosząc się jednak do kolejnego etapu rozwoju ekonomii szczecińskiej, tym razem dokonującego się w ramach Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Mgr Frąckowiak opisał szczegółowo organizację i podstawy prawne funkcjonowania tej uczelni, kadre, badania naukowe (które określa jako „prace naukowo-badawcze”), programy studiów, rekrutację na studia oraz studentów. Całość tego podrozdziału podsumowuje krótki fragment dotyczący znaczenia Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Szczecinie dla dalszych losów środowiska ekonomistów szczecińskich. Miejsce tego fragmentu również widziałabym na początku podrozdziału, jako zapowiedź i uzasadnienie prezentowanych w nim treści. Jedyną uwagę miałabym do fragmentu dotyczącego badań naukowych (prac naukowo-badawczych), który w zasadzie opisuje politykę kadrową, a w mniejszym stopniu przywołuje tematykę prowadzonych badań. Zdecydowanie zabrakło w nim uzupełnienia w przypisach przykładowych publikacji, potwierdzających i doprecyzowujących opisane w tekście problemy badawcze.

Zasadniczą część ocenianej rozprawy doktorskiej stanowi rozdział II, w którym mgr Piotr Frąckowiak przedstawił główne wyniki swoich badań. Struktura tego rozdziału, choć odnosi się do takich samych kwestii, co w rozdziale I, nie jest już tak szczegółowa i to jest

zadziwiająca. Odnoszę wręcz wrażenie, że Doktorantowi zabrakło czasu (?) na konsekwentne uwzględnienie jako oddzielnych podrozdziałów takich problemów, jak programy studiów, rekrutacja czy studenci. Zaskakujące są również skrótowe wręcz nazwy podrozdziałów dotyczących kadry i badań naukowych. Rozdział II rozpoczyna trafnie opis wydarzeń społeczno-politycznych w Polsce po 1955 r., pogłębiającego się kryzysu ekonomicznego, wystąpień społecznych 1968, 1970 i 1976 r. oraz stanu wojennego, co wpływało bezpośrednio na rozwój środowiska ekonomistów w Szczecinie w tym okresie. W dalszej części mgr Piotr Frąckowiak omawia zasady organizacji i kierunki rozwoju struktury Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Transportu w ramach utworzonej w 1955 r. Politechniki Szczecińskiej, dzieląc ten okres na dwa etapy. Istotną cezurą czasową jest tu rok 1970, kiedy na Politechnice Szczecińskiej wprowadzono instytuty jako podstawowe jednostki organizacyjne (zamiast katedr) wraz z działającymi w ich ramach zakładami. Ciekawym zjawiskiem, które udało się tu opisać są starania poszczególnych środowisk w ramach Wydziału, dążących do uzyskania samodzielności i statusu jednostek międzywydziałowych. Doktorant, poruszając się sprawnie w obszernym materiale źródłowym, umiejętnie odtworzył skomplikowany proces przekształcania się struktury Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Transportu, wyłaniania jego władz i przenoszenia części instytutów na inne wydziały. W kolejnych podrozdziałach, już bez podziału na lata 1955-1970 i 1970-1985, zaprezentowane zostały wyniki analiz dokumentów dotyczące kadry tego Wydziału, prowadzonych na nim badań naukowych oraz kształcenia studentów i spraw z nimi związanych (jak np. rekrutacja na studia, programy studiów, czy studenckie życie naukowe). Pewne wątpliwości budzi opis badań naukowych w tym rozdziale, ponieważ uwzględnia on tylko informacje pochodzące z oficjalnej dokumentacji uczelni, czyli protokołów i sprawozdań. Doktorant na ich podstawie szczegółowo ustalił (z kronikarską wręcz precyzją) wszelkie dane, które zawierano w corocznych sprawozdaniach i zrelacjonował dyskusje, jakie na ten temat toczyły się na posiedzeniach rad (m.in. kto, kiedy i w jakiej sprawie zabierał głos). Jest to cenna wiedza, uzyskana na podstawie obszernego materiału źródłowego, ale zdecydowanie za mało w niej elementów analizy i syntezy, porównania czy oceny. Doktorant podaje pewne informacje, które wymagają dalszego zweryfikowania, jak np. na s. 233 relacjonuje, że zaplanowano na maj 1975 r. konferencję dydaktyczną (pytanie, czy ta konferencja się realnie odbyła), doprecyzowania, jak np. na s. 226 informacja o oddaniu do druku dwóch prac naukowych (warto byłoby ustalić, jakie to były prace i w przypisie podać ich pełne dane) czy zwartościowania, jak np. na s. 227 gdzie podaje, ile wydano w danym roku publikacji (nie wiemy, czy to było dużo czy mało). Nie dostrzegam uzasadnienia umieszczania w tym podrozdziale tak szczegółowych informacji

o kompetencjach instytutów w sprawach naukowych (s. 228). Podobnie nieuzasadnione jest wyliczanie na prawie trzech stronach (s. 234-236) poszczególnych tematów zgłoszonych do planów badań naukowych w latach 1971-1975 bez ich pogrupowania i oceny merytorycznej. Takiej próby zdefiniowania głównych nurtów badawczych Doktorant dokonał dopiero w ostatniej części tego podrozdziału (s. 245-251), obszernie ilustrując je informacjami o publikacjach książkowych wydanych w latach 1955-1985.

Ostatni rozdział rozprawy doktorskiej mgr Piotra Frąckowiaka relacjonuje szczegółowo przebieg dyskusji na temat rozwoju środowiska szczecińskich ekonomistów, jaka toczyła się od końca lat 70. i była związana z dwoma możliwymi rozwiązaniami: utworzeniem Akademii Ekonomicznej w Szczecinie oraz powstaniem Uniwersytetu Zachodniopomorskiego (jak pierwotnie określano późniejszy Uniwersytet Szczeciński). Doktorant skrupulatnie odtworzył kolejne etapy dochodzenia do podjęcia ostatecznych decyzji, m.in. przywołując przebieg posiedzenia rady Wydziału z 24 kwietnia 1981 r., na którym po raz pierwszy pojawiła się informacja o planach powołania Uniwersytetu Szczecińskiego. Dopelnieniem tych rozważań jest ciekawy fragment pracy poświęcony syntetycznemu omówieniu dalszych losów szczecińskiej ekonomii akademickiej po 1985 r.

Całość rozważań mgr Piotra Frąckowiaka nad dziejami ekonomii jako dyscypliny naukowej na Politechnice Szczecińskiej w latach 1955-1985 podsumowuje zakończenie rozprawy. Znalazły się w nim przede wszystkim wnioski dotyczące poszczególnych etapów jej rozwoju, poczynając od działalności w ramach Akademii Handlowej w Poznaniu, potem Wyższej Szkoły Ekonomicznej i w końcu na Wydziale Inżynieryjno-Ekonomicznym Transportu Drogowego Politechniki Szczecińskiej. Jest to wartościowa część pracy, syntetycznie ukazująca zarówno najważniejsze wydarzenia danego etapu rozwoju, jak i problemy, które determinowały funkcjonowanie środowiska ekonomistów szczecińskich. Doktorant wyraźnie wskazuje tu również na sukcesy tego środowiska, które ostatecznie doprowadziły do rozwoju „unikalnego w skali kraju interdyscyplinarnego ośrodka nauk ekonomicznych i technicznych” (s. 328). Docenia ponadto jego rolę we współtworzeniu Uniwersytetu Szczecińskiego, podkreślając konsekwencje tej decyzji (m.in. rezygnację z dążeń do niezależności).

W końcowej części recenzowanej pracy znajduje się obszerna bibliografia i załączniki. Zaprezentowana na 28 stronach bibliografia została podzielona prawidłowo na źródła archiwalne, źródła drukowane oraz literaturę, w której wydzielono wybór publikacji pracowników Wydziału wykorzystywanych przy opisie rozwoju naukowego. Wydzielenie tych kategorii nie budzi zastrzeżeń i zasługuje na docenienie ze względu na rozległy zasięg

kwerendy archiwalnej i bibliotecznej. Bardzo ciekawą częścią rozprawy są wspomniane załączniki, nie tylko ilustrujące tekst główny, ale także dostarczające dodatkowych informacji.

Rozprawa doktorska mgr Piotra Frąckowiaka jest bardzo obszerna (liczy prawie 390 stron) i przygotowana została z dużą dbałością o estetykę oraz warsztat naukowy historyka (posiada prawidłowo sporządzone przypisy źródłowe i bibliograficzne). Zastosowany w niej styl wypowiedzi niezwykle płynnie prezentuje poszczególne wątki z zachowaniem reguł piśmiennictwa naukowego. Zapoznałam się z nią z dużym zainteresowaniem, ponieważ w moim przekonaniu stanowi ona ważny głos w badaniach nad dziejami szkolnictwa wyższego w Szczecinie. Jej największym atutem jest przede wszystkim wartość źródłowa oraz wykorzystanie nieznanych do tej pory i niepublikowanych materiałów archiwalnych. Doktorant przedstawił wielowątkowy obraz szczecińskiej ekonomii akademickiej w latach 1955–1985, ujmując go w szerokiej perspektywie historycznej, obejmującej zarówno jego genezę w latach 1946–1955, jak i kierunki rozwoju zarysowujące się po 1985. Wyraźnie słabszą stroną recenzowanej rozprawy jest jej miejscami nadmiernie sprawozdawczy charakter i uleganie źródłom (zarówno pod względem analizowanych problemów, jak i stosowanych pojęć). Na docenienie zasługuje niewątpliwie postawa Autora wobec przedmiotu badań. Widać, że szczecińską ekonomię akademicką wysoko ocenia na tle innych ośrodków i odczuwa potrzebę użyteczności prowadzonych przez siebie badań, chcąc utrwalić dzieje i osiągnięcia tego środowiska. Wpisuje się tym samym we wspomniany przeze mnie na początku niniejszej recenzji ważny nurt budowania tożsamości (marki) dyscypliny naukowej jaką jest ekonomia.

Przywilejem recenzji jest też możliwość zwrócenia uwagi na kwestie dyskusyjne lub usterki, wymagające poprawy przed ewentualną publikacją. Na pierwszy plan wysunęłabym kwestię wzbogacenia tej rozprawy o informacje dotyczące konkretnych osób, tworzących przez lata opisywane środowisko szczecińskich ekonomistów i przywoływanych tak licznie przez mgr Frąckowiaka w tekście. Doceniając fakt, iż już samo wskazanie imienia i nazwiska bądź pełnionej funkcji ma istotne znaczenie dla rekonstrukcji dziejów danego środowiska, uzupełniłabym jednak te informacje – przynajmniej w odniesieniu do osób, które w największym stopniu przyczyniły się do rozwoju organizacyjnego, naukowego bądź dydaktycznego Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego — o takie elementy, jak daty życia, zakres prowadzonych badań czy najważniejsze publikacje. Każdy ośrodek ma takich liderów, którzy przez lata stanowili jego wizytówkę i warto o nich napisać coś więcej. W moim przekonaniu szczecińska ekonomia akademicka to byli przede wszystkim ludzie ją współtworzący, a nie tylko konstrukt instytucjonalny, ograniczony do struktur organizacyjnych, badań i dydaktyki. Zdaję sobie sprawę z konsekwencji takiego postulatu,

wymagającego sięgnięcia do dodatkowych źródeł, nie zawsze znajdujących się w Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego, ale jestem przekonana, że wzbogaciłoby to prezentowany obraz ekonomii w ramach Politechniki Szczecińskiej. Bez dodania tych informacji rozważyłabym w takiej sytuacji dopisanie podtytułu albo uzupełnienie we wstępie, że przedstawiona synteza została przygotowana na podstawie źródeł (danych) instytucjonalnych.

Uważam, że dla jasności wyводу, co miałyby przede wszystkim znaczenie przy publikacji tej rozprawy, przydałoby się zdecydowanie więcej zestawień tabelarycznych, wykresów i schematów. W tabelach warto byłoby umieścić dane liczbowe i procentowe, na wykresach zestawienia całościowe, a w schematach np. strukturę Wydziału. Ułatwiłoby to z pewnością porównywanie poszczególnych etapów i pokazywanie tendencji w rozwoju (m.in. można byłoby na jednym wykresie pokazać zmieniającą się liczbę pracowników w poszczególnych kategoriach lub liczbę studentów). W tej wersji pracy, którą została przygotowana na potrzeby postępowania doktorskiego, jest jedynie 7 tabel, w których sugerowałabym zdecydowanie wyłuścić nazwę, a informację o podstawie opracowania danych przenieść pod tabelę.

W całej pracy ujednolicenia wymaga również forma zapisu dat (miesiąc jest podawany raz słownie, a innym razem w postaci cyfry), a także przyjęcie czytelnych i konsekwentnych reguł podawania i zapisu stopni oraz tytułów naukowych.

Konkluzja

Pan mgr Piotr Frąckowiak wypełnił istotną lukę w badaniach nad dziejami szkolnictwa wyższego w Szczecinie po 1945 r., podejmując ważny problem badawczy prześledzenia rozwoju ekonomii (jako dyscypliny nauki) w ramach organizacyjnych Wydziału Inżynierijno-Ekonomicznego Transportu Politechniki Szczecińskiej w latach 1955-1985. Wykazał się wiedzą teoretyczną i umiejętnościami niezbędnymi do prowadzenia samodzielnych badań naukowych w dyscyplinie historia. Otrzymaliśmy pracę dobrze rozpoznającą obraz szczecińskiej ekonomii akademickiej, osadzoną w szerokim kontekście historycznym i będącą oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego. Przedstawione przeze mnie sugestie czy uwagi krytyczne w ogólnej ocenie recenzowanej rozprawy doktorskiej nie podważają jej istotnych osiągnięć. Po wskazanych uzupełnieniach z pewnością praca ta powinna zostać opublikowana.

Uważam, że przedłożona do oceny dysertacja doktorska pt. *Historia szczecińskiej ekonomii akademickiej 1955-1985* spełnia wymogi określone w art. 187 ust. 1–2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z

późn. zm.). Wnoszę o dopuszczenie mgr. Piotra Frąckowiaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dante Kowale
- Skimśke
D/K